

HOEGAARDEN 1000

Het kapittel van Hoegaarden, waaromheen zich de gemeente ontwikkelde, werd 1000 jaar geleden gesticht door gravin Alpaidis, dochter van Erlebold, graaf van Brunengerunz en Hoegaarden (zoon van graaf Wernoud) en van Alpais van Frankrijk (bastaard-dochter van de Franse koning Karel III de Eenvoudige), stammend uit het huis der Karolingers en Merovingers.

Gravin Alpaidis behoorde tot de hoogste adel en trad in het huwelijk met Godfried van Gulik (zoon van de graaf van Gullik), heer van Rumigny, graaf van Menegouwen (958), onderhertog van Lotharingen (959) en beschermeling van keizer Otto I. Hij stierf in 964 in Italië.

Toen ging Alpaidis een tweede huwelijk aan met Eilbert, heer van Florennes (kleinzoon van Wigeric van Ardennen, paltsgraaf van Metz, graaf van Bidgau en Triergau). Eilbert overleed in 977. Uit het eerste bed werden vier zonen en een dochter geboren. Graaf Godfried en gravin Alpaidis uit het huis Rumigny-Hoegaarden werden de voorouders van verschillende Europese dynastieën, van tal van adellijke takken en van diverse gewone families, zodat al deze nakomelingen kunnen roemen op hun hoge afkomst.

Na de dood van haar tweedeemaal besloot Alpaidis, laatste wereldlijke gravin van het graafschap Brunengerunz met Hoegaarden als hoofdplaats, haar bezittingen te verdelen en tot schenkingen en stichtingen over te gaan, om te vermijden dat haar gronden in handen van haar vijanden zouden vallen.

Zij bedacht eerst haar kinderen en vervolgens de Luikse kapittels van St.-Paulus, St.-Lambertus en St.-Martinus, evenals de abdij van Hastières-Waulsort. Dit alles gebeurde in de jaren 978 en 979.

In 980 ging zij over tot de stichting van het kapittel van Hoegaarden, met als wilsbeschikking op haar castrum een collegiale kerk te laten bouwen, waar zij 12 rijkelijk begiftigde kanunniken plaatste. Dit kapittel schonk zij aan het domkapittel van Keulen, met advocatierecht voor haar achterneef graaf Lambert van Leuven.

En eindelijk in 981 stond zij het graafschap Brunengerunz en haar wereldlijke macht af aan keizer Otto II; zij trok zich terug in de abdij van Waulsort, door haar tweede echtgenoot gesticht. Maar korte tijd nadien verliet zij deze abdij, vermoedelijk om naar Luik te vertrekken, waar zij zou zijn gestorven (datum onbekend); zeker is dat zij in de St.-Pauluskerk begraven werd (1).

(1) Nadere bijzonderheden over het kapittel van Hoegaarden en gravin Alpaidis vindt u in : De Geschiedenis van Hoegaarden, door Pr. Vander Velpen; de bijdragen hieromtrent door zelfde schrijver verschenen in Eigen Schoon; de hieronder beschreven uitgaven van het Nieuwhuys-Museum.

Het is de stichting van dit kapittel door gravin Alpaidis, die dit jaar door 't Nieuwhuys-Museum van Hoegaarden wordt gevierd. De tentoonstelling over "Hoegaarden 1000" heeft plaatsgehad van 13 september tot 5 oktober. Ook werd het gidsboek over de Hoegaardse Karolingers en het Bondsnummer van de VTB over het Hoegaardse Millennium uitgegeven, terwijl het Nieuwhuys-Museum overging tot de oprichting van een vereniging, enig in het land, genaamd "Het Huis der Hoegaardse Karolingers" : verscheidene personen stammen op een of andere wijze rechtstreeks af van het karolingische geslacht.

Ook Rumigny, waarmee het Nieuwhuys, ter herinnering aan Godfried en Alpaidis, heeft verzuisterd, heeft op 20 september de bekrachtigingsakte ondertekend.

Hier volgen nu enkele wetenswaardigheden over het Nieuwhuys-Museum van Hoegaarden, vroeger en nu :

Vroeger

Gallo-Romeinse afspanning met heidense begraafplaats.

Heksenkelder, sagen en spookverhalen.

Woning van een kluizenaar, die helende kruiden bereidde met water uit minnebron.

Versijning van een Witte Dame, die er een verborgen edelman beschermde.

Cabaret XVIe eeuw, in brand gestoken door doortrekkend leger 1636.

Heropbouw en legertaverne 1673, herberg met bierkelder in XVIIIe eeuw.

Gemeentehuis onder Franse en Hollandse periode.

Kelderkapel uit de Besloten tijd.

Geheime verzamelplaats der samenzwering tijdens het Schrikbewind.

Lokaal van Burgerwacht, Harmonie, enz... in XIXe eeuw.

Politieke dorpswisten.

Zadel- en gareelmakerij sinds 1881.

Schuilplaats 1914.

Brievenbus Intelligence Service 1940-1945.

Ombouw tot heemmuseum op wens van de laatste bezitter 1964.

Heden

1965 Inhuldiging van het Museum voor heemkunde, folklore en oudheidkunde.
Lokaal patrimonium en tentoonstelling van verzamelingen en privaat kunstbezit.
Diverse kulturele en folkloristische nevenactiviteiten.
XVIII-eeuwse taveerne met landelijke stemming, oud Hoegaards bier en vermaarde karamellen "Cesar".
Historische kelder met oude waterput, wensbron en doopvontsteen.
Archeologische vondsten....
Pierkapel der edele Orde vanden Moutstock ende Stuyckwan.
Rituele ceremoniën.
Vergaderplaats en klubhuis voor gilde- en verenigingsleven, jeugd en vrijetijdsbesteding.
Centrum voor cultuur, volkskunde, toerisme en vreemdelingenverkeer.
Oude volksspelen, kegelbaan, ringwerpen, bakschieten, enz...
Bibliotheek, archief en dokumentatiedienst.
Geschiedkundige en toeristische informatie.
Museumwinkel met allerlei souvenirs.
Bevoegde gidsen voor museum- en dorpsbezoek, langs aangeduide wandelpaden, met heemkundige en historische inslag (op aanvraag voor groepen van minimum 10 personen).
Museum gratis toegankelijk, open alle werkdagen vanaf 15 uur en op feestdagen en weekeinden vanaf 10 uur.

Werken en bijdragen uitgegeven door 't Nieuwhuys-Museum en de Vijf Geslachten van Hoegaarden

- Stambomen van de families Lebegge, Vanmol, Vandermolen, Dotremont, Maumont en Van Nerum.
- Afstammingslijsten der rechthebbenden uit de vijf geslachten.
- Stamboomfragmenten :
 - Van Meroveus en Windogast tot gravin Alpaidis;
 - Van gravin Alpaidis tot koning Roudewijn I.
- Alpaidis, voormoeder van de hertogen van Brabant, de graven van Vlaanderen, de hertogen van Boergondië, het huis der Habsburgers, de hertogen van Parma, de koningen van Frankrijk en Navarra, een koninklijke tak uit Denemarken, het huis der Stuarts, een prinselijke tak van Napoleon Bonaparte, de koning van Spanje, de groot-Hertog van Luxemburg, de troonpretendenten van Portugal, Italië, Bulgarije, Oostenrijk, Joegoslavië, Beieren, Frankrijk enz..., van de adellijke takken Dongelbergh, Argenteau, Utenlimminghe; de families Dewaelheyns, Hubens en Dotremont uit Hoegaarden, Nijs uit Overlaar, Mareels uit Meldert, Van Goidsenhoven van Wahanges uit Sluizen, Vlemincx uit Vertrijk, Molemans uit Kiezegem en Henry uit Tienen.
- Familieschoon, genealogisch en biografisch tijdschrift der V Geslachten.
- Het Armoriaalboek der Geslachten.
- De Geschiedenis der V Geslachten van Hoegaarden.
- De Geschiedenis van een studiebeurs.
- ZO-Brabant en het taalprobleem (M. Dodion).
- Bijdrage tot de geschiedenis van Outgaarden (M. Dodion).
- De V Geslachten en de Franse Revolutie te Hoegaarden (M. Dodion)
- 't Nieuwhuys te Hoegaarden.
- Het Rusthuis van Hoegaarden.
- Hoegaarden in oude prentkaarten (M. Dodion).
- Hoegaarden en zijn wandelpaden (M. Dodion).
- Hoegaarden en zijn palmprocessie (L. Wuyts).
- Alpaidis, tijdschrift voor heemkunde, folklore en oudheidkunde.
- Bijdragen in Alpaidis over :
 - de veldslag van Hoegaarden, de Hoegaardse dorpsstructuur, de harmonie van Hoegaarden, een wreede bisschopsmoord te Hoegaarden, de Romaanse kerken uit onze streken, de grafkelders in de kerk van Hoegaarden, de molens van Hoegaarden, het ontstaan en de ontwikkeling van Hoegaarden, de geschiedenis van het klooster van Hoegaarden, testament van meier Lambert de Pas, een Italiaan te Hoegaarden, de suikerfabrieken van Hoegaarden, het voorhistorisch woud van Overlaar, de Palmprocessie en het Genootschap der XII Apostelen, Burgemeester-soldaat Christiaens, een Hoegaardier in het bloedbad van Tamines, een generaal met Outgaards bloed, het mooie dragondertje uit Meldert, 't Nieuwhuys, mairie in de Franse tijd, de geschiedenis van de Hoegaardse brouwersgilde, de Hoegaardse lotelingen enz...
- Voorziene uitgaven in 1980 :
 - Het Witboek over Hoegaarden 1000 (M. Dodion).
 - De Burgemeesters van Hoegaarden sedert 1795 (P. Tritsmans).
 - De Hoegaardse Karolingers (H. Van Nerum).
 - Chronologische eeuwkalender van Hoegaarden 980/1980 (M. Dodion).

273
- Voorziene uitgaven 1981 :

De Bijnamen in de folklore, de Hoegaardiers, hun naam en hun faam (M. Dayers).

De Revolutiejaren te Hoegaarden (H. Van Nerum).

Alpaidisgaarden, openluchtmuseum (L. Wuyts).

Opmerking : Voor alle inlichtingen over stambomen, afstammings en genealogische fragmenten, evenals voor abonnementen op de tijdschriften Alpaidis en Familieschoon, zich wenden tot het Museum van Hoegaarden.

H. VAN NERUM

voorzitter van het

Nieuwhuysmuseum